

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărui luni.

Abonament: 1201

Exemplarul 1201 Lei.
Pe un an 1201 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

© © ©

No. 2694/1927.

Necrolog.

Cu durere comunicăm Ven. Cler diecezan, că preotol deficient On. Ioan Venter în ziua de 11 Noembrie crt. a reposat în Domnul, în anul al 82-lea al vieții și al 53-lea al preoției.

In veci amintirea lui!

Oradea, 16 Noembrie 1927.

No. 2832/1927.

Necrolog

Cu durere comunicăm Ven. Cler diecezan, că Revmul Alexa Pop, arhidiacon onorar, protopop al districtului Eriu și paroch I. în Sanislău în ziua de 18 Noembrie crt. a repausat în Domnul în anul al 70-lea al vieții și al 47-lea al preoției sale.

Pentru repausul sufletului adormitului în Domnul Frate, care timp de aproape un jumătate de veac cu vrednicie, cinste și zel înflăcărat a servit la altarul Domnului, Frațiiile Voastre veți aduce sufragiile pii îndatinat.

In veci amintirea lui!

Oradea, șed. cons. din 24 Noembrie 1927.

No. 2732/1927.

Concurs la parochia Terebești.

Pentru complectarea parochiei *Terebești* (distr. Mădărasului), care prin numirea On-lui Victor Silaghi de paroch la Vile Sătmarului, a devenit vacantă, publicăm concurs cu termenul de 15 Decembrie 1927.

Oradea, șed. cons. din 17 Noembrie 1927.

No. 2836/1927.

Concurs.

Pentru complenirea parochiei *Șimand* (distr. Șimand) prin aceasta publicăm concurs cu termenul de 15 Decembrie crt.

Cererile se vor prezenta acestui Ordinariat până la termenul de mai sus.

Oradea, 28 Noembrie 1927.

No. 2701/1927.

Naționalitatea copiilor minori.

Spre cuvenită orientare publicăm mai jos ordinul circular Nr. 27293 A/1916 al Ministerului de Interne către Prefecturile de județe și Primăriile reședințe:

„Unele autorități ne-au întrebat dacă pot înscrie ulterior în registrul de naționalitate pe copii minori, întrucât părinții lor sunt înscrși deja și n'au cerut la timp și înscrierea copiilor.

Față cu aceasta întrebare, avem onoarea a vă face cunoscut că minorii, întrucât părinții lor sunt înscrși în registre au dobândit naționalitatea părinților. Acest fapt se arată preciz în art. 3 din Regulamentul pentru constatarea naționalității române.

Deci și ei au dreptul la naționalitatea română nu însă și la eliberarea certificatului de naționalitate, care dupăcum v'am comunicat cu circulara Nr. 22480 din 16 Noembrie 1925, se eliberează numai într'un singur exemplar capului de familie și minorii nu pot fi trecuți nici în certificatul de naționalitate al părintelui de oarece nu sunt înscrși în registru de naționalitate.

Pentru dovedirea cetățeniei lor, minorii din aceasta categorie vor putea utiliza certificatul de naționalitate al părintelui însoțit de actul de naștere sau legitimare.

Totodată vă rugăm să binevoiți a face atenție pe posesorii de certificate de naționalitate că atunci când au trebuință să dovedească cetățenia lor în fața vre-unei autorități cu ocaziunea cumpărării de locuri, solicitări de slujbe, etc. să depună copie legalizată depe certificatul de naționalitate păstrând originalul*.

p. Ministru
ss. Bucșan

Director general
ss. N. T. Jonescu.

Oradea, 19 Noembrie 1927.

PARTEA NEOFICIALĂ

Congresul studenților creștini la Oradea

Duminecă în 4 Decembrie c. se întrunește la Oradea pe 3 zile Congresul studenților creștini din România. Tineri, cam 5000, din toate centrele universitare, vor fi oaspeții orașului nostru. Salutăm cu entuziasm în orașul arhierilor milostivi tinera generație de azi, care ține în mână viitorul fericit al acestei țări. Suntem mândri de tineretul nostru universitar de azi, care mai presus de toate are preocupățiunile naționale creștine, judecând pe dreptul, că România noastră trebuie să fie un stat național și creștin.

Biserica națională unită cu Roma originelor noastre romane, privește cu multă încredere la acest tineret universitar, care prin instinctul natural de conservarea neamului, instinct ce se manifestă totdeauna așa de spontan într'ânșii și pe care ei în idealismul lor desinteresat îl simt mai bine decât gârbovii vremilor inveterați în patimi și în prejudicii, vor ști să dea neamului nostru o orientare mai pronunțată spre Apus, spre latinitate.

Tinerimea universitară română din toate centrele țării va vedea în Oradea centrul luptelor încordate de pe vremuri pentru existența elementului românesc din aceste expuse regiuni ale românismului; vor trece, de sigur, și pe la episcopia română unită, unde vor vedea acel loc sfânt, de unde arhierii ca Samuilă

Vulcan și Mihail Pavel, meditau cum să facă bine poporului românesc; unde zac vrafuri de acte și documente, cari conțin frământările și străduințele bisericii unite pentru ridicarea acestui popor, dela 1700 începând; vor vedea acele sacre monumente, manuscrisele autografe ale celor trei luceferi și cavaleri ai deșteptării latinității noastre, S. Clain, Gh. Șincai și P. Maior, cari au călcat acest sfânt pământ și cari cu vers de arhangheli și demnitate nedescrisă vesteau lumii întregi că mare lucru este a fi născut român!

Tinerimea universitară română va cunoaște că acești trei mari deșteptători ai neamului prin biserica română unită au ajuns ceea ce au fost.

Tinerimea universitară română din țară plecând din acest oraș, va trebui să ducă cu sine impresia și convingerea, că timp de un veac și jumătate, în aceste regiuni oropsite ale românismului, episcopia română unită a fost aceea care a susținut prin școlile și instituțiile sale viața elementului românesc. Prin aceasta a binemeritat înaintea neamului întreg și va mai binemerita.

Fii salutați în mijlocul nostru, tineri ai neamului, cari aveți în mână viitorul acestei țări.

„VESTITORUL“.

Răspuns și apărare.

Acesta este titlul unei noi broșuri a ilustrului nostru prelat, în care dă un foarte pretenesc și real răspuns multor obiecțiuni neîntemeiate ce ni se aduc nouă românilor uniți cu Roma, din partea multor ortodocși, cari ar dori să ne vadă lepădându-ne de unirea cu Roma. Reproducem în cele ce urmează din capitolul al patrulea intitulat: Raportul dintre cele două biserici — ca îndemn pentru preoții și intelectualii noștri să-și comande aceasta nouă și prețioasă apărare a bisericii noastre și a oamenilor ei. Cartea este și un mic răspuns la cele afirmate răutăcios despre noi de episcopul ortodox dela Oradea în cartea sa voluminoasă: „Zile trăite“.

• •

„7. Lăță de tot este afirmația că: clerul nostru (cel ortodox) nu are interese deosebite de ale credincioșilor lor, (sic) cum le are biserica papală“ (pag. 41). Cum adevărat? acel șir lung și strălucit de episcopi, canonici, protopopi, preoți, ieromonahi, pro-

fesori și dascăli, cari, au muncit, au ostenit și au suferit pentru păstorirea și luminarea poporului român unit, și în mare parte și a celui neunit, au avut alte interese decât acest popor? Aceia cari au suferit batjocuri și persecuții de tot felul până la moarte, cari au răbdat foame, sete, frig și zăduful zilei, ca să adune, să cruțe ban cu ban ca să întemeieze școli și să facă fundațiuni în cari s'au crescut cea mai mare parte a intelectualilor români din Ardeal, fără deosebire de unit ori neunit și se ajutoră și azi o mulțime de tineri la școli și meserii, au fost niște egoiști urgișiți, niște înstreinați de poporul românesc? Scriitorii și învățații noștri cari ani îndelungați au petrecut zilele și nopțile încovoiați la măsuța de lemn ca să descifreze slovele întortochiate ale hrizoavelor și au scormonit rafturile prăvoase ale arhivelor și bibliotecilor. ca să ne lase neperitoarele lor opuri de istorie și literatură națională, au avut alt interes decât acela al luminării și deșteptării neamului românesc?

Difficile este satyram non scribere?

Firește că nu puteau fi lăsați afară nici marii noștri „Doctori” Șincai, Maior și S. Clain, la înșirarea primejdiei ce a adus-o neamului românesc unirea, căci iată ce ni-se mai spune: „Din luptele cu catolicismul răsare triasul unit Șincai, Maior și Micu Clain cu teoria latinității noastre, cultivată ex cathedra în școlile din Blaj; iar din luptele cu sârbii apar Paul Iorgovici și Tichindeal, Moise Nicoară și Gheorghe Lazăr. (pag. 49).

Or și aci lucrurile se prezintă cu totul altcum. Triasul unit Șincai, Maior și Clain n'au răsărit din luptele cu catolicismul, fără din contră a fost rodul acțiunii binefăcătoare a catolicismului în mijlocul neamului românesc. Dacă poporul român ar fi fost întreg în luptă cu catolicismul și nu ar fi ajuns partea lui cea mai mare din Ardeal în așa de strânsă legătură cu el prin unire, nu s'ar fi revărsat *asupra neamului românesc întreg* acele mari binefaceri pe cari oricare român de bună credință și cunoscător al istoriei trebuie să le admită. Fără de aceste binefaceri, și mai ales socotind neprețuitul dar sufletesc al unității în credință cu adevărata biserică a lui Hristos, chiar aci este lucrul principal, divizarea confesională și chiar luptele între frați, cari în mod fatal s'au ivit, dar nu au fost provocate din partea catolicismului, ci a Grecilor și Sârbilor, se pot numi „*felix culpa*” și vrednice nu de caință și osîndă, ci de vecinică recunoștință!

Mai mult încă, se știe că Paul Iorgovici, D. Tichindeal și Moise Nicoară și-au ajuns scopul lor ajutați de sfatul și de punga episcopului *catolic* Samuil Vulcan¹⁾, iar Gh. Lazăr și teologia a învățat-o la catolici!

A mai scoate astăzi în relief povestea, căci oricât de îndrăjită și de exploatată ar fi din partea scriitorilor ortodoxi, tot poveste rămâne, că Șincai, Maior și S. Clain nu au fost buni catolici, este cel puțin o mare naivitate. Iar a-i numi chiar răsvrățiți religioși cum face d-l N. Iorga încă este un mare neadevăr²⁾. Apoi mai mult decât naivitate este a spune că: „De s'ar scula marii dascăli ai neamului românesc din Blaj Șincai, Maior, Clain și toți cari luptau în Blaj contra jugului străin bisericesc, n'ar mai cunoaște Blajul ultramontan de astăzi”, (pag. 57). Nici acești trei mari blăjeni, nici alții, nu s'au luptat în contra jugului străin în biserica unită, care nu există, sau dacă au fost unii particulari ori chiar persoane oficiale, cari ar fi voit să ni l făurească, s'au lovit de rezistența Romei, care nu jug de oprimare, fără numai pe cel blând al lui Hristos îl propovăduiește. Dar să ne spună scriitorii ortodoxi că oare pe atunci în foastele principate române, cine lupta în contra jugului streingrecesc care

¹⁾ Dr. I. Radu: Episcopul S. Vulcan și biserica ort. rom. Oradea 1925.

²⁾ N. Iorga. Istoria bis. rom. tom II p. 201.

cutropise de tot caracterul românesc al bisericii de acolo? Ni-o spune marele istoric A. D. Xenopol¹⁾.

Iar de s'ar scula Șincai Maior și Clain, nu s'ar mira de ultramontanismul Blajului, care chiar dacă ar exista nu ar fi mare rău, fără s'ar mira că munca și ostenețele lor, încă nici azi după un veac și jumătate nu au adus roadele dorite de ei.

Șincai s'ar mira că: „*credința catolică nepătată*” de care a fost străbătut în Roma, dela care nici o dată nu s'a abătut, și pe care mult s'a ostentat a o lăși așa că: „*și orașe și sate întregi nu puțin a readus la sînul sfintei Maice Biserici*”, *Românii cei ticăloși cari până astăzi nu își cunosc binele și folosul său*”, încă nu o au primit în întregime. Barem de ar fi as ultat toți glasul Romei și nu pe acela al dușmanilor lor; „*acatolicii din Ardeal și Grecii, neamul cel primejdios Românilor, iară mai ales Dositeu patriarhul Ierusalimului, cari au desmântat pe Românii din țara Bârsei și dela Hațeg, de s'au lăsat de unire, dară cei dela Hațeg iarăși s'au reîntors la dânsa prin dojenirea mitropolitului Atanasie, și cei din țara Bârsei au rămas priloști și multă gâlceavă au făcut*”²⁾.

Petru Maior s'ar mira, că se află și astăzi falșificatori de adevăr, cari îl considără de neuit pe el care a murit ca sincer catolic și fiind în viață s'a mândrit cu zelul său apostolic de a lăși sfânta unire³⁾.

Samuil Clain s'ar mira pentru că se mai poate afla cineva care să tragă la îndoială: „*sinceritatea credinței sale catolice*”, pe care a predicat-o cu mult zel și o imblânzit pe neuniți atât de tare, încât nu mai ureau de moarte pe uniți ci trăiau ca frații⁴⁾.

Iar dacă se află în scrierile lor unele pasagii la aparență contrarii bisericii catolice, acele se înțeleg și să explică, dacă luăm în socotință firea oamenilor, mai ales la Gh. Șincai, împrejurările vieții lor și spiritul veacului în care au trăit⁵⁾.

Vorbind despre adunarea dela Alba Iulia (1 Dec. 1918) P. S. Sa R. Ciorogariu scrie: „Dacă în atmosfera în care s'a săvârșit actul unirei dela 1918 se ridică un singur glas pentru reunirea bisericilor române, atunci se rupeau pecețile Aafanasiene dela 1700 cum s'au rupt lanțurile robiei politice și iarăș am li o biserică și un neam cum am fost dela începutul nostru” (p. 176.) Noi însă am auzit la Alba Iulia și alte glasuri! Au fost mulți cari ziceau: acum după ce bunul Dumnezeu ne-a ajutat să scăpăm de jugul străin și aceasta s'a făcut cu ajutorul marilor națiuni surori latine, mai ales cu al nobilei Franța, vremea ar fi să ne unim și în credință cu frații noștri catolici din apus, căci așa ne vom întări și sufletește. Pentruce

¹⁾ A. D. Xenopol: Istoria Românilor, Iași 1896. tom. X. pag 192—197.

²⁾ Dr. A. Bunea: Chestiuni etc. pag. 140, 147—7, 199.

³⁾ P. Măgureanu. P. Maior și unirea, Lugoj 1983. (Bibl. Să fie lumină No. 11).

⁴⁾ Dr. A. Bunea. I. cit. p. 108 și urm.

⁵⁾ Idem p. 149.

să mai rămânem noi despărțiți de Roma leagănul nostru și să mai fim la legătura credinței cu Grecii, Sârbii, Bulgarii și Rușii, cari pururea au urit latinitatea și ne uresc și pe noi de moarte? Deosebirea în credință nu e mare, iar ritul și obiceiurile orientale ne sunt pe deplin asigurate!

Să întindem dară amândouă mâinile către Roma, spre deplina noastră împăcare cu dânsa; se deschidem larg ferestrele din spre apus, ca lumina și căldura soarelui latin să pătrundă cât mai bogate în casa noastră, ca sunetele, mințile și inimile tuturor fiilor lui, să se împărtășească cât mai îmbelsugat din binefacerile lui. Așa pe jumătate cum suntem, în jumătățile vor fi și roadele unirei naționale. Judece acum ori cine cum este mai bine!

Ascultați dară voi Români de astăzi cuvintele pe cari în veacul al XIII-lea, le-a spus Papa Inocențiu al III-lea lui Ioanițiu marele împărat al străbunilor noștri: „Ție ți se cuvine, atât pentru slava pământească, cât și pentru veșnica mântuire, că precum ești Roman prin naștere să fi și prin imitație: iar poporul țării tale, care susține cumcă se trage din sângele Romanilor, să urmeze și instituțiile Bisericii Romane, încât să se vadă împărtășindu-se de tradițiile patriei și la cultul Dumnezeesc.“¹⁾

Deci până când mila Domnului va face ca să fie: „O turmă și un Păstor“, și noi Români să fim: „Sanguine et fide Romani“ pentru unirea tuturor Domnului să ne rugăm!

¹⁾ Dr. A. Bunea I, cit. p. 345.

EPISCOPUL MIHAIL PAVEL

VIATA ȘI FAPTELE LUI
(1827—1902)

LA O SUTĂ DE ANI DELA NAȘTEREA ȘI LA DOUĂZECI ȘI CINCI DELA MOARTEA LUI

descrise de

IOAN GEORGESCU
profesor.

Când toate erau terminate astfel bine cu ajutorul lui Dumnezeu, iată că se petrece sau mai bine zis se inventează un eveniment penibil în ziua de 2 Iunie 1888, cu urmări foarte tragice pentru liceu și pentru bunul său renume, episcopul Pavel.

Cu ocaziunea vizitei dela Beiuș a episcopului catolic (maghiar, din Oradea, Dr. Laurențiu Schlauch, un lucrător ridică drapelul unguresc dela liceu și-l ascunde în canalul acoperișului.

Ancheta ordonată telegrafic de ministrul Csáky Albin dela Budapesta, a „stabilit“ complicitatea unui elev și a trei profesori, vinovați, firește, de tradare de patrie și de iredentism daco-roman.

Se căuta un țap ispășitor și guvernul unguresc nu s'a mulțumit cu eliminarea elevului instigător din toate școlile țării, nici cu înlăturarea celor trei profesori, dar a poruncit ca limba românească să nu mai fie tolerată, ca limbă de predare, în cursul superior al liceului, ci admisă, cel mult, ca obiect secundar, în două ore pe săptămână.

Mai trist e, însă, faptul că și românii căutau un țap ispășitor pentru această crimă națională și își închipuiau că l-a găsit în consistorul unit din Oradea, presdat de episcopul Pavel, care, vezi, dragă Doamne, nu și-ar fi făcut datoria.

Și pe această temă, doi ani și mai bine s'au purtat „campanii“ în presa noastră românească contra consistorului „laş“ și „trădător“.

În deosebi, era acuzat episcopul că a neglijat să convoace „sinod diecezan“, precum cereau și conferințele convocate de protopopi.

Inexact.

Episcopul a convocat nu o conferință sau un congres alcătuit, ca de obicei, din elemente mai mult sau mai puțin responsabile, ci un consistor plenar și s'a sfătuit mult cu toți episcopii români și mai ales cu mitropolitul Vancea și toți i-au dat acelaș sfat, singurul mai puțin rău din punct de vedere românesc, de a admite limba maghiară, ca limba de predare, în cursul superior, dar să-și asigure și mai departe, ca patron al institutului, dreptul de a numi pe profesori, de a-i controla și de a supraveghea nemijlocit întreaga instrucțiune și educațiune.

Zis și făcut.

S'au găsit, cu toate acestea, „publiciști“ cari au îndrăsnit să propună mai bine închiderea liceului, decât funcționarea lui în asemenea condițiuni.

Ei au uitat că „duhul unde voiește suflă“ (Ioan III, 8) și când cei ce suflă sunt oamenii tăi, duhul încă va fi cel dorit de tine.

Afară de aceea, acești salvatori improvizați ai neamului nu înțelegeau că din sutele de elevi români cari frecventau acest liceu, nici zece la sută nu aveau mijloacele necesare să se ducă și să-și urmeze studiile la altă școală românească.

Criticii noștri ating, însă, culmea răutății — astăzi putem zice a ridicolului — acolo unde afirmă că episcopul Pavel în cei 40 de ani de preoție și 19 ani de episcopie s'a îmbogățit, iar biserica și neamul au sărăcit.

Episcopul răspunzând tuturor acestor învinuiri nedrepte, cu blândețea îngerească ce-l caracteriza, spune că da, cu ajutorul lui Dumnezeu, a izbutit să agoniască ceva avere, dar cu multe griji, ostenele și cruțare.

Din cât a agonisit, însă, până la 20 Ianuarie 1891, când răspunde învinuirilor publicistice ce i s'au adus mai ales în „Gazeta Transilvaniei“ din Braşov şi în „Tribuna“ din Sibiu, a întemeiat „Fondul subsidiar diecezan“ cu un capital de 400.000 fl, şi dacă-i va ajuta Dumnezeu, va mai crea şi alte fonduri pentru ajutorarea clerului şi poporului său aşa de oropsit.

„Dar dela oameni cari, părăsind terenul obiectivităţii, îşi îndreaptă atacurile singur contra persoanei mele „nimic nu se poate lua în serios“, zice cu perfectă dreptate episcopul.

Par'că auzi cuvintele celui răstignit pe cruce care, în nemărginita Lui bunătate, se ruga pentru ucigaşii săi: „Părinte, iartă-le lor, căci nu ştiu ce fac“ (Luca XXIII, 34).

Cazul e foarte caracteristic, fiindcă ne arată, odată mai mult, cum a fost şi sunt mereu huliţi în viaţă, oamenii mari şi binefăcători, din partea conţimporanilor „mici de inimi, mari de palimi.“

Spiritul românesc în care a fost condus liceul apare luminos din toate manifestările lui.

În anul şcolar 1868/9, fixându-se programa analitică, în conformitate cu ordinul ministerului de instrucţiune No. 17259 din 23 Septembrie s'au prevăzut tot atâtea ore de limba maghiară, ca şi de limba română, „fără a cărei deplină cunoştinţă limba maghiară nu se poate propune (preda) cu fruct.“

Se ştie, cât de exagerate erau pretenţiile şovinştilor maghiari.

Ministerul din Budapesta încă din 18 Septembrie 1875 cerea, întemeindu-se pe raportul „directorului suprem“, astăzi i-am spune inspector regional, dr. Ladislau, G. Krausz, să se predea în ungureşte cel puţin aceste trei materii: istorie, geografia şi filosofia, fiindcă progresul, dovedit până acum în limba maghiară, este insuficient.

În întâmpinarea sa dela 4 Octombrie acelaş an No. 227, directorul de atunci al liceului, Teodor Köváry răspunde că, în cele trei zile cât a inspectat liceul din Beiuş, „directorul suprem“ nu şi-a putut forma o idee, exactă de progresul limbei maghiare.

Elevii în nici o clasă nu se împart în începători şi înaintaşi. Excepţie sunt numai tinerii veniţi din alte ţări, ca România şi Bucovina, cari nu cunosc de loc această limbă.

Considerabilul număr de bărbaţi cari astăzi, scria directorul Köváry, ocupă posturi importante în viaţa publică a ţării dovedeşte că în această şcoală se predă temeinic limba maghiară, atât de necesară culturii academice şi universitare.

În ce priveşte cererea, de a se preda în ungureşte istoria, geografia şi filosofia, ea este imposibilă, fiind împotriva didacticei care nu admite ca ştiinţa însăşi să fie pregătită din consideraţii de limbă.

Cu toată întâmpinarea, atât de bărbătească şi de

bine motivată a directorului, ministerul a ordonat predarea istoriei şi a geografiei în limba maghiară.

Ce spirit românesc intransigent stăpâna în acest „viespar“ (darázsfészek), cum îi spuneau ungurii şovinşi Beiuşului, arată şi următoarea parte din discursul festiv, rostit de profesorul de religie al liceului, la 12 ani după moartea episcopului Pavel, în ziua de 1 Iunie 1914 şi publicat, cu mari elogii, ca un discurs „elenic“, alături de acela al preşedintelui „Astreii“, Andreiu Bârseanu, în ziarul „Românul“, Arad, a IV. No. 118 din 1/14 Iunie 1914 pag. 10—12 :

„Dar şcolile acestea nu îndeplinesc numai un rol „cultural general, ci şi unul eminent naţional. Ade-vărata cultură doară nu este şi nu poate să fie de „cât naţională şi nu poate să existe una nenaţională, „cosmopolită“, general umană. Căci precum în natură nu există „flori“ — aceste, ca orice idei, sunt „abstracţiuni ale minţii — ci numai anumite flori d. ex. „viorele, trandafiri, garoafe, bujori ş. a., tot aşa nu există decât anumite culturi naţionale ca: cea românească, cea italiană, cea franceză, cea germană ş. a., fiindcă nu există o umanitate în afară de „naţiuni“.

„Cultura naţională, însă, atârână de mulţi factori, „dintre care cel dinfăiu este dascălul, fiindcă el de-şteaptă şi conduce gândirea şi simţirea tineretului“.

„Creşterea ce se dă în institutele acestea din Beiuş este românească, fiindcă, din voinţa marelui întemeietor, profesorii acestor şcoale sunt preoţi „români“.

„Şi e mare, e foarte mare lucrul acesta, să ne dăm bine seama de el!

„Cred că vă aduceţi aminte de povestea leului, „căruia i-sa răpit puii şi i-au fost crescuţi într'o me-najerie, unde a fost dresaţi şi bătuşi ca nişte căfei. „Scăpând însă puii de leu din cuşcă şi fugind înapoi „la părinţii şi fraţii lor liberi din pustie, — aceştia „nu iau mai recunoscut. După păr şi după statură, „semănau, ce e drept, cu fraţii şi părinţii lor, dar „gudurările lor scârboase arătau că ei au suflete „josnice de căfei laşi. Şi s'a întristat leul cel bătrân, „văzând ce a făcut creşterea streină din puii săi“.

„Şi acum — fiindcă despre noi vorbeşte fabula „(de nobis fabula narratur) — cu unul nu cred ca „părinţii cari şi-au trimis odraslele lor, la învăţatură „şi creştere românească şi creştinească, în şcoalele „acestea ale lui Samuil Vulcan şi Mihail Pavel să fi „încercat vreodată măhnirea aceea dureroasă a leului „din poveste“.

„Noi, potrivit gândului şi voinţei marilor cetitori „ai acestor aşezăminte, nu creştem căfei, adică su-flete otrăvite de servilism, ci lei, adică suflete „pline de avânt, de credinţă, de speranţă şi de iubire „neşecată pentru tot ce este înălţător românesc“.

Aşa se gândea şi se simţia la Beiuş sub stăpâ-

nirea ungurească a lui Tisza și în acest spirit creștinesc și românesc se făcea educația tineretului, cu toate legile și ordonanțele absurde ale lui Apponyi.

Meminisse juvenilib!

e) Școala civilă (medie) de fete din Beiuș este, fără îndoială mărgăritarul cel mai prețios în salba faptelor bune săvârșite de acest episcop.

Dându-și seama, cât de greu a fost încercată cultura românească în această parte prin introducerea forțată și arbitrară a limbii maghiare în clasele superioare ale liceului de băieți din Beiuș, bunul suflet de român al lui M. Pavel s'a gândit, cum ar putea repara, cel puțin în parte, această pierdere?

Gândul lui luminos s'a oprit la înființarea unei școale superioare de fete.

El a înțeles că, din punct de vedere național, educația fetelor e de mai mare interes decât a băieților.

A crește bine un băiat înseamnă a da societății un om de valoare; a crește bine o fetiță, o viitoare

soție și mamă, înseamnă, însă, a da societății o generație întreagă de elemente valoroase.

De aceea, în liniște și tăcere desăvârșită, fără să știe stânga ce face dreapta și mai ales fără să dea „sfadă în țară“, știind prea bine că pisica cu clopoței nu prinde șoareci în 1896, la cinci ani după întemeierea internatului de băieți deschide: „Internatul Pavelian din Beiuș al fetelor orfane de preoți din dieceza greco-catolică română de Oradea împreună cu școală civilă spre mai mare mărire a lui Dumnezeu, spre înaintarea culturii și ușurarea părinților întru creșterea familiei“.

În deosebi s'a gândit la preoți și la învățători, pe cari îi și amintește în special în scrisoarea circulară No. 1524 din 12 Iulie 1896.

Tot-atunci, cu acelaș No publică concurs pentru 12 burse (stipendii) pentru tot atâtea orfane de preoți sau de învățători, precisând condițiile în care se pot obține bursele.

În internat se primiau și eleve cu plată.

Taxa era de 150 fl. pe an, care se putea plăti în două sau cel mult patru rate. (Va urma)

Lauda unui om vrednic.

Onorată Redacție,

Poate părerea îndrăzneată încercarea de a aduce în scris lauda poporului credincios din Șeitin către învățătorul său confesional gr. cat. român. M'a îndemnat la aceasta munca de câțiva ani depusă de învățătorul nostru confesional și îndelungată luptă ce o avem de purtat atât dânsul, cât și noi poporul credincios, pentru apărarea școalei noastre confesionale gr. cat. română din Șeitin, dela anul 1922 până în prezent. Lupta pentru școala noastră confesională azi e mai mare ca oricând, dar noi nu desperăm, ci celor ce vreau să ne nimicească școala, zicem cuvântul Domnului Hristos: „Iartă le Doamne, că nu știu ce fac“.

Domnul învățător dela școala noastră confesională Ioan Fizitea este născut în altă comună și a venit în mijlocul nostru în anul 1922. A terminat cele 8 clase normale la școala normală gr.-cat. din Oradea-Mare obținând diploma de capacitate pentru învățător cu succes eminent. E un învățător născut din familie săracă, dar bogat în credință, că de când stă în comuna Șeitin toate încercările s'au făcut ca să treacă la stat, ca deodată cu el să ne ieie și școala, cum s'a luat cealaltă școală a noastră de stat cu învățător cu tot, ba ispita de azi e mai mare, pentru că zic frații, că dacă nu trece la stat, își pierde nu numai postul ci și penzia. Dar dumnealui iată ce răspunde la aceasta amenințare: „Decât să jignesc eu interesele bisericii mele unite și să-mi lapăd legea cea strămoșească lăsată de

Domnul Hristos, în care m'am născut eu și părinții mei, mai bine fără post, doară Domnul se va îngriji și de mine și de școala mea și a poporului meu mult iubit“.

Domnul învățător, cași acest popor unit cu mama Roma, a avut în aceste mari zile de încercare multe scufundări și multe înălțări sufletești din cauza școlilor noastre confesionale. Școalele noastre făcute de părinții noștri, ca niște năi deslegate de țarm sunt aruncate azi în spre largul mării cumplit sbiciuită de furtună, și valuri puternice caută să le învalue cu învățători cu tot, scufundând în adâncimi aceste lumini, cari ca niște fulgere în noapte luminau drumurile copiilor noștri în trecut.

Noi privim cu intristare la atâncimile înspăimântătoare cari amenință mândrele noastre școale confesionale, dar cu sufletul iarăși ne înălțăm spre cerul nădejdelor, pătrunși de credința, că precum în trecut și în viitor așa trebuie să fie. Avem un Dumnezeu și o Biserică unită cu mama Roma. Biserica aceasta încă are fica ei, școala, care, întemeiată de ea, a ei trebuie să rămână până în sfârșit.

Pentru ce am sris acestea șire despre școala noastră și învățătorul ei? Pentru că aș avea un păcat strigător la cer, dacă n'ași fi scris acestea despre un învățător, care cu atâta credință slujește Biserica și școala noastră. Au doară nu și Dumnezeu ne poruncește să iubim pe mai marii noștri? Și dacă e așa, au nu mai cu seamă trebuie să iubim și cinștim pe un învățător, care cu trudă și iubire ne crește copii? Și e mare lucru acesta, că am cinci

degele la o mână și nu-s pe o formă, dar într-o școală unde-s aduși cincizeci de prunci tot din alte familii, a-i crește pe aceștia e cel mai greu lucru, care numai preotul și învățătorul îl știe.

Din elevii dela școala noastră an de an pleacă la meserii sau la școli mai înalte 3—4. Iată ce m'a îndemnat să scriu despre ocest preaharnic dascăl al nostru, care conduce de trei ani, decând ni s'a luat a doua școală confesională, toate șeasă clasele, ba își manifestă dragostea lui pentru popor, prin munca mare, care o depune pentru luminarea poporului, instruind corul bisericii noastre și făcând concertele cu tinerimea.

Acum mai nou a instruit corul bisericesc în cântări funebrele. Dumnezeu să-i răsplătească toate binefacerile ce le face pentru noi și pentru copiii noștri.

Dat în Șeilin, la 21 Noembrie 1927.

ȘTEFAN BĂCICAN IUNIOR
econom, Bibliotecarul Reuniunii Sf. Maria.

Binecuvântarea bisericii din filia Cuța.

În 8 Nov. a. c. (Serb. Arh. Mih. și Gavril) s'a binecuvântat noua biserică din filia Cuța, protopopiatul Codrului, de către Mon. Domn Romul Buzilla, arhidiacon și protopop în Mădăras, însoțit de preoții districtuali: Iuliu Pop, Iuliu Vălean, Ioan Dărăbanth, Gheorghe Pop, Petru Iancik și preotul local Leontin Ciula. Mare bucurie au avut credincioșii din Cuța, pentru că li s'a împlinit vechea dorință de a-și vedea biserica lor terminată și binecuvântată, dar se reoglindea de pe fețele lor dorul de a vedea în mijlocul lor pe bunul Arhiereu Înalt Preasfinția Sa dela Oradea, care din motive sanitare a fost împedecat a săvârși actul sfințirii noiei biserici.

Binecuvântarea a decurs în mijlocul unei adevărate însuflețiri. Au participat sute credincioși din satele din jur. D-l protopop a ținut o predică, plină de învățături frumoase, laudând spiritul de jertfă al credincioșilor transmitându-le și mulțumirile Înalt Preasfinției Sale episcopului.

Filia Cuța aparține parohiei Soconzel și numără 90 fumuri cu 500 credincioși români uniți. E situată sub poalele codrului, închisă de restul lumii, lipsită de căi de comunicație, cu o populație săracă, silită să-și câștige cele de lipsă pentru traiu, din munca grea, ce o îndeplinește în pădurile Societăților forestiere din jur.

În anul 1919 ajunge preot în Soconzel pâr. Leontin Ciula, care găsește în filie o biserică de bărne, aproape să se ruineze, în care vântul bătea fără milă, iar ploaia și neaua împiedeca aproape ori ce serviciu divin. Să renovezi nu era ce, să zidești din nou era cu neputință, fiind credincioșii săraci și pușini, iar biserica și mai săracă. După multe străduințe părintelui îi reusește să obțină gratis dela „Societatea Forestieră Beltiug” o cantitate de 150 m³ lemne de construcție și piatră necesară pentru biserică din Cuța. Acest gest frumos al numitei Societăți încurajează și sufletele cele mai timide, așa că în anul 1925 se face re-

parție de un jumătate milion Lei, care sumă incurge în cassa bisericeii cu o însuflețire deaună de scopul sfânt ce-l urmăreau bravii credincioși din Cuța. Treceți odată peste greutățile taceputului, în vara anului 1925 s: depune piatra fundamentală, iar lucrările decurg după planul frumos al arhitectului Lipitzky din Satu-mare. În dupăce în anul 1926 suma de mai sus s'a dovedit insuficientă, în urma scumpetei ce tot creștea, — credincioșii mai jertfesc suma de 250.000 Lei, prin ce terminarea noiei biserici este asigurată. Ca un act de mulțumită e de amintit, că Ministerul Cultelor a acordat un ajutor de 5000 Lei, iar Prefectura județului Satu-mare suma de 15.000 Lei pentru biserica din Cuța. Bunii credincioși din Cuța pot fi făloși de biserica lor frumoasă, iar bunul Dumnezeu din belșugul darurilor Sale le va răsplăti străduințele lor nobile. Pân'ce avem astfel de exemple nobile de spirit de jertfă, Sionul nostru nu va peri!

Un participant.

CRONICI

○ ○ ○

— *Predici la Catedrală*, Dum. în 4 Decembrie. *Il. Sa Dr. Iacob Radu*, prepozit capitular, prelat papal; 6 Dec. (Sf. Nicolae) *Rvs. Petru Tămădian*; 9 Dec. Mon. *Fr. Hubic*; 11 Dec. On. *Aug. Cosma*; 18 Dec. M. On. *Vasile Barbul*.

— *Cumpărați Mângăierea creștinului* de Ț. Ioan Geț, carte de rugăciuni în legătură de lux, potrivită pentru cadou de Crăciun. Se poate cumpăra la Redacția „*Vestitorului*”.

— *A murit Ion I. C. Brătianu*. Marele bărbat de stat, Ionel I. I. C. Brătianu, care a prezidat actul Unirii tuturor Românilor, precum și cele mai însemnate acte din istoria noastră a ultimelor decenii, a murit pe neașteptate Miercuri în 23 Noembrie c. lăsând opera consolidării și pacificării acestei țări, daruri dela cari depinde progresul ei cultural și economic, altor oameni, poate cu mai puțină mână de fier, dar cu mai multă inimă și spirit de conciliațiune. Frații adunați la un loc din cinci împărății numai pe lângă un spirit de largă toleranță, conciliațiune și înțelegere se vor simți bine la un loc și consolidându se sufletește vor putea face mare aceasta țară. Să dea Dumnezeu oamenilor noștri de stat spiritul înțelegerii și al abnegării de sine.

† *Alexă Pop*. Un alt luptător dârz și stejar falnic ni se duce. Pop Alexă, dârzul naționalist, intransigentul catolic, nu mai este. S'a stins ca un leu în singurătate. A privit cu ochii deschiși în foja morții. Muris cu conștiința liniștită că a făcut tot ce i-a stat în putință. Originar din Boziata mică școlile le face în Baia-Mare și Beiuș, teologia la Srigon și în Săltmar. Ajunge preot liner la Bușag unde zidește biserică, școală, casă parohială, apoi în Săsari unde zidește o frumoasă casă parohială. Ajunge apoi în Sanislău, unde stăruința și zelul lui apostolic a ajuns să creeze o viață spirituală cum rar se găsește. Numai urmașii lui să n'o lase să se ruineze! Despre hărnicia lui

Pop Alexă face dovadă o splendidă biserică ce o ridicat din contribuțiile credincioșilor. — Un om vrednic de urmat s'a dus dintre noi. Să-i păstrăm amintirea mereu, urmându-i pilda într'u toate.

— *Serbarea lui M. Pavel în Sighet.* Asociația pentru cultura poporului român din Maramureș a sărbătorit Duminecă în 13 Noemvrie c. cu mare solemnitate amintirea marelui episcop M. Pavel, care a fost unul din întemeietorii ei și al școlii normale și convinctului de sub oblăduirea ei. După serviciul divin s'a ținut o solemnă adunare generală în palatul prefecturii, unde au relevat meritele lui Pavel D-nii Dr. Florent Mihali președintele Astrei maramureșene, Il. Sa Dr. Ilarie Boroș vicarul Maramureșului și Dr. V. Kindriș jurisconsult județean. Pavel, marele binefăcător a meritat recunoștința și pioasa amintire a tuturor.

— *Apropiere de catolicism.* Cetim în No. 22 al *Apostolului*, curierul arhiepiscopiei ortodoxe române din București, că anul acesta sunt trimiși a urma studii teologice la facultatea de teologie catolică din Strasbourg—Franța 10 studenți, unde li s'a oferit găzduire și masă în internatul facultății cu o plată de 10 franci fr. pe zi.

Înalt Preasfinției Sale Patriarhului îi revine meritul că a rupt cu tradiția îngustă de-a nu trimite studenți ortodocși decât la facultăți protestante ori ortodoxe din străinătate, atunci când teologia catolică e cu mult mai aproape de cea ortodoxă, decât cea protestantă.

✠ *Sylvia Mănăstirean*, elevă de curs I. comercial, membră a Reuniunii Mariane a elevelor și a corului Hubic jubilar, a reposat în ziua de 20 Nov. la casa părinților ei din Sântandrei. Serviciul înmormântării l-au săvârșit Rvs. Mgr. Dr. Grigorie Pop canonic, Păr. Dr. Al. L. Tăutu profesor de teologie și Păr. local V. Cîncea. Au însoțit-o regretele tuturor cari au cunoscut-o. Acum se odihnește în cer cântând în ceata corurilor îngerești!

✠ *Văd. Emilia Ciordaș-Ciurdariu* soția marelui luptător naționalist și preot al dieceziei, Mihai cândva Ciurdariu, a reposat în Cluj la 21 Noemv. c. în anul al 73-lea al vieții și al 7-lea al văduviei Fie-i jărâna ușoară! Indureratelor fiice și rudeniile trimitem sincere condoleanțe.

BIBLIOGRAFIE

◎ ◎ ◎

— La Redacția „*Vestitorul*” se află de vânzare: *Dr. Iacob Radu: Răspuns și apărare*, prețul 30 Lei + porto.

— *Dr. V. Bojor: Cateheze practice* pentru cl. I-II. primară, prețul 50 Lei + porto.

— *A apărut* Vol. II. din *Meditațiile Vercriisse—Nicolescu*. Costă 150 Lei pl. porto.

— *A apărut* broșura *Preasfinției Inimi* ed. II. 5 Lei.

TIPIC

◎ ◎ ◎

4 Decembrie — Dumineca săpt. a X-a d. In. Sf. Cruci și S. Barbara. — Vers. 8.

Sămbăta la însărat pe 6, ale inv. 3 și din Mineu 3. Măr. Și acum dogm. versului Intrat. Stihovna inv. Măr. Și acum din Mineu. Troparul inv. Mărire. Troparul Sfintei. Și acum a Născ. v. 8.

Duminecă la Mănecat. Troparele ca Sămbăta. Sedelnele șcl. ale inv. Antif. v. 8. Ev. și Luminăt. inv. a 3-a. Catavasii: Hristos se naște șcl.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 8. După intrat trop. inv. Măr. Și acum. Condacul Mineu.

Evangh. Dum. săpt. X-a după Înălț. Sf. Cruci. Apost. Dum. XXV-a după Rus.

La însărat pe 3 cu Măr. Și acum din Mineu (5 Dec. S. Sava) Stihovna din Octoih Mărire. Și acum din Mineu. Troparul Sf-lui Mărire. Troparul Arhanghelilor. Și acum a Născ. v. 4.

6 Decembrie, Marți. Sf. Nicolae Patronul Dieceziei.

Luni la însărat pe 8 cu Mărire Și acum din Mineu. Intrat. Prohimenul zilei. Paremi. La Litie Stihira: Uitândă-te... Măr. Și acum: Vitteeme gătește-te... Stihovna cu Măr. Și acum ale sărb. — La binecuv. Troparul sărb. șcl.

Marți la Mănecat. Troparul Sfântului Măr. Și acum a Născ. v. 4. — Sedelnele sărbătorii. Polileul cu Pripelele din 6. Decemvrie. Antifoanele v. 4. Prohimenul sărb. din Mineu. Evangh. zilei. Psalm 50. Mărire-Și acum și Stihira sărb. Catavasile Nașterii. Luminătoare, sărb. cu Măr. Și acum. Laudele pe 4 cu Măr. Și acum ale sărb. Doxologia.

La Sf. Liturghie. La intrat. Mărire-Și acum a Născ. dela Cântarea a 3-a a Canonului zilei. După intrat Troparul sărb Mărire-Și acum Condacul. — Apostolul și Evanghelia zilei șcl.

La însărat. (7 Dec. Sf. Ambrosie) pe 6 cu Măr. Și acum din Octoih) Marți seara vers 8. Trop. Sfântului. Măr. Și acum a Născ v. 4.

11 Decemvrie. Dumineca săpt. a XI-a d. In. Sf. Cruci. și Dumineca Sf. Strămoși vers 1.

Sămbăta la însărat pe 6, ale inv. 3, ale Strămoșilor 3. Măr. Și acum dogm. versului, Intrat Prohimenul zilei Paremi. Stihovna inv. Măr. Și acum a Duminecii din Mineu — Troparul inv. Măr. Și acum, Trop Strămoșilor v. 2.

Duminecă la Mănecat. Troparele ca Sămbăta. Sedelnele șcl. ale inv. Antif. v. 1. Evangh. și Luminăt. inv. a 4-a Catav. Crăciunului șcl. La luminăt. Măr. Și acum a Strămoșilor. Laudele pe 4, ale inv. 2 și ale Strămoșilor 2. Măr. Și acum. Doxologia.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 1. Trop. inv. Măr. Și acum. Condacul strămoșilor. Evangh. Dum. Săpt. a X-a d. In. Sf. Cruci și a Duminecii Strămoșilor. — Apost. Dum. Strămoșilor șcl.

La însărat. (12 Dec. Sf. Spiridon) pe 6 cu Măr. Și acum din Mineu. Stihovna cu Măr. Și acum ale zilei. Trop. Sfântului. Măr. Trop. Arhangh. Și acum a Născ. v. 4. — Misă —

POȘTA REDACȚIEI

◎ ◎ ◎

— *P. H. Vașad*. Publicându-se scrisoarea D-v. și în „*Unirea*” din Blaj, preoțimea a putut afla părerea D-v. cu privire la noua editare a „*Păstorului sufleteș*”. Noi credem că concurența în bine nu strică. — *Păr. S. C.* Am aflat și noi despre cele scrise de Păr. protopop Dăianu din Cluj. Pentru noi D-Sa nu are nici atribuția, nici prestigiul acela să ne de-a lecții. Suntem curioși, în care port va debarcă, vrând să șază mereu în două corăbii. Am mai vrea să știm că, cu tactica ce ni-o recomandă atât de autoritar, la ce rezultate a ajuns Preacuvioșia Sa în Cluj și jur. Precum vedeți sufletește stă aproape de bizantini: vrea să șază și două corăbii, amenință și cu cenzura, ca un veritabil „aftokrator”. — Dar noi scriem pe propria noastră răspundere.

